

השוואת יעילות דבורי דבש לדבורי בומבוס

בהאבקה מלונים בחממות סגורות

ארנון דג, חיים אפרת, שה"מ, המחלקה לדבורים
יורם צביאלי, שמשון עומר, שה"מ, האגף לירקות

רבקה אופנבך, מו"פ ערבה

זן וייל (קוצי), שירותי האבקה יז מרדכי

מייקל כהן, רן פורת, עין יהב

פעילות האבקה של חרקים היא תנאי הכרחי לקבלת יבול מסחרי בדלועים, דבורת הדבש משמשת עד כה כחרק המאביק בחממות הדלועים בערבה. בשנים האחרונות חל מעבר הדרגתי לגידול מלונים בחממות סגורות לחלוטין ברשת נגד חרקים, צורת מבנה זו מציבה קשיים בשימוש בדבורי דבש. מטרת העבודה הנוכחית להשוות יעילות האבקה במלון של שני מיני דבורים: דבורי דבש ודבורי בומבוס. דבורי הדבש הוצגו בטכניקה מיוחדת של פתח כפול המאפשרת לדבורים לרעות על הפריחה סביב ולחזק את הכוורת ובמקביל להאביק את המלונים בחממה. דבורי הבומבוס שימשו בשני אופנים הראשון באופן הסטנדרטי (הזנה בתמיסת סוכר) והשני בהזנה מיוחדת שכללה מתן אבקת פרחים ללא תמיסת סוכר. השיטה השנייה נבחנה בשל ההכרות מפעילות דבורי הדבש בחממת מלונים המופנית כולה לאיסוף צוף, כך נראה היה שיצירת מחסור בסוכרים בכוורת הבומבוס יעודד אותם לצאת ולאסוף צוף מפרחי המלון ולהאביקם אגב כך. הניסיון הועמד במושב עין יהב, בחממה בת 5 דונם הסגורה ברשת נגד חרקים, שלושת חלקות הטיפול הופרדו זו מזו ברשת מונופילמנט 15% צל.

הממצאים

מספר דבורי הדבש למי שורה היה פי 5 בממוצע יותר מאשר דבורי הבומבוס. קצב הביקורים הממוצע היה כמעט זהה - 4 פרחים לדקה בשני מיני הדבורים. 46% מניסיונות הביקור בדבורי הבומבוס הסתיימו ב'המנעות' (שכמובן אינה מביאה להאבקה) כאשר דבורי הדבש 'נמנעו' רק מ-18% מהפרחים. בדבורי הדבש לא נמצאה אבחנה בין פרחים דומינניים לזכריים והם בוקרו באופן אקראי, דבורי הבומבוס העדיפו בבירור פרחי זכר על פרחים דו מיניים. ספירת חנטים העלתה 1.45 חנטים בממוצע לצמח בטיפול הבומבוס שהוזן הזנה סטנדרטית, 1.54 חנטים לצמח בחלקה בה קיבלו דבורי הבומבוס הזנה מיוחדת, ו-2.19 חנטים לצמח בחלקה בה היתה כוורת דבורי דבש. ההבדל בין דבורי הדבש לכל אחד מטיפולי דבורי הבומבוס נמצא מובהק. היבול הכללי הנקטף היה גבוה באופן מובהק בחלקה עם דבורי הדבש - 14.4 ק"ג ל-15 צמח לעומת 11 ק"ג בכל אחד מטיפולי דבורי הבומבוס. ההזנה המיוחדת של דבורי הבומבוס לא הביאה לשיפור פעילות ההאבקה שלהם וגרמה לתמותה מהירה של הכוורת. מיעוט פעילות ההאבקה ע"י דבורי הבומבוס, בשני הטיפולים, התבטאה בחנטה ראשונית מועטה וביבול סופי נמוך ביחס לדבורי הדבש. נראה לכן כי דבורי הבומבוס אינם מספקות פתרון תחליפי יעיל ובטוח לדבורי הדבש בהאבקת מלונים בחממות.